

EGY ESTE AMOS OZ-al

Galambos Viktor

(1939-2018)

Tegnap este, Izrael legismertebb írója látogatta meg a falunkat és egy felejthetetlen órát töltöttünk el vele.

Csak egy töredékét tudom leírni annak amit elmondott nekünk, még azt sem pontosan, de talán ez is fényt derít a Nobel díjra többször javasolt író egyéniségére, akinek a műveit több mint negyven nyelven (köztük magyarul is) olvassák világszerte.

Az író Aradon lakik, nem a Maros parti Aradon, hanem a Negev sivatagban lévõn.

Reggel öt órakor kelek, – mesélte, – kimegyek egy sétára a sivatagba, ezalatt különbözõ emberekre gondolok, akiket megismertem, és megpróbálom elképzelni, mit gondolnak, mit éreznek, megpróbálom beleélni magamat az egyéniségükbe.

A kíváncsiság az a hajtó erõ az, amely az írókat mozgatja. Mikor valahol várakoznom kell, nézem, figyelem az embereket, a ruhájukat, cipõjüket, mozgásukat, és ha lehet a beszélgetésüket is kihallgatom, és a sok emberbõl fantáziámban összeáll egy alak.

Nem szoktam létezõ emberekrõl írni.

Szerencsém volt hogy egy kibuc-ban éltem harminc évig. Ez egy kis közösség, ahol úgy meg lehet ismerni az embereket, a családokat, mint sehol máshol.

Ha tízszer körülutaztam volna a világot, akkor sem tanultam volna annyit az emberekrõl, mint ott, a Hulda kibucban. És ez nagy hasznomra vált, mert az igazi irodalom provinciális, – mindig egy kis hely életét tükrözi. Ha egy világvárosban van elhelyezve, akkor is egy utca, egy lakónegyedre korlátozódik, és éppen ezáltal lesz világirodalom, mert bele helyezi az olvasót

abban a környezetbe. Példákat Tolsztoj, Csehov, meg a többi nagy író műveiben találhatunk.

Mikor írok, leírok egy mondatot, utána elkezdem a szavakat, a sorrendjüket, változtatni, míg a mondat harmonikus lesz. Az olvasó persze ebből nem tud semmit. Ez olyan mint egy szimfónia, nem hallunk minden hangot külön, csak akkor figyelünk fel egy hangszerre, ha hamisan szól ! Azután, ha jól megy, kitörölöm az egész mondatot. Vannak napok amikor három mondatot írok, és négyet törölök ki amit előző napon írtam.

Az olvasót mindig úgy képezem el, hogy egy kényelmes székben ül, kint cudar idő van, az eső veri az ablakot, a szél füttyül, de a szobában kellemes meleg van, ahol az olvasó belemerül a könyvbe.

Sokszor felteszik a kérdést hogy egyáltalán van-e még valaki, aki olvas, mert úgy száz évvel ezelőtt, ugyan mit csinált volna az ember? De manapság, amikor színházba, operába, moziba, hangversenyre, kávéházba lehet menni, vagy ki sem mozdulni, rádiót, zenét lehet hallgatni, vagy a televíziót nézni, ki vesz a kezébe egy könyvet?

Pedig nem így van, az Anna Kareninát annakidején harmincezer példányban adták el a nagy Oroszországban, ma pedig egy jó könyvet ebben a mi kicsi országunkba is száz ezer példányban adnak el!

Többször megjósolták a könyvek halálát. Mikor egymásután nyíltak meg a színházak, azt mondták ki fog most már olvasni. Aztán jött a filmszínház, ugyanezt a kérdést tették fel, ki fog már ezek után színházba, operába járni, vagy olvasni? Azután ez megisméltődött a televízióval, és a színházak, operák tovább működtek, az emberek meg tovább olvasnak! Mi ennek a magyarázata?

A hangverseny teremben halljuk a művet, többszázan együtt, a színházban, operában, televízióban látjuk is másokkal együtt, de az olvasás, az egész más!

Egy fehér mezőnyben fekete hangyasorokat látna egy földön kívüli, s rajta kívül se hallani, se látni nem lehet mást. Mindent ami a könyvben történik, – nekünk el kell képzelnünk. Csak a mi képzeletünkben létezik. És csak ketten vagyunk jelen, az író és az olvasó. Ez egy kapcsolat, és mint a szerelemben, minél többet adunk bele, annál többet kapunk tőle. Ha nem jön létre empátia köztünk és az író között, inkább tegyük le a könyvet, és olvassunk másikat!

S ami a legérdekesebb, mindenki másképpen éli át a cselekményt. **Nincs két ember, aki azonosan értelmezne egy könyvet.** Ez az irodalom varázsa.

Az előadás végén valaki megkérdezte tőle : Annyiszor jelölték Nobel díjra, végülis miért nem kapta meg?

"Harminc különböző irodalmi díjat kaptam, talán meg sem érdemeltem őket, – válaszolta, - nagyon jól megvagyok a Nobel díj nélkül is!"

Amos Oz magyarul megjelent könyvei:

- *Szeretetről, sötétségről*
- *Mihael Mihael*
- *Tel Ilani történetek*
- *Párduc a pincében*
- *Rímek életre halálra*
- *Hogyan gyógyítsuk a fanatikus*
- *Hirtelen az erdő mélyén.*